

SOBIESŁAW SZYBKOWSKI*

Udział możnowładztwa polskiego w wyprawie Władysława Jagiellończyka po koronę czeską w 1471 r.

Participation of the Polish magnates in the expedition of Wladislaus Jagiellon for the Czech crown in 1471

Streszczenie: W niniejszym tekście omówiono problematykę dotyczącą stosunku polskiego możnowładztwa do zabiegów dynastii mających na celu objęcie przez Władysława Jagiellończyka, syna króla Kazimierza Jagiellończyka, tronu czeskiego w 1471 r. Dokonano analizy prozopograficznej grupy osób wywodzących się z możnowładztwa, które osobiście towarzyszyły królewiczowi Władysławowi w wyprawie wojennej do Pragi w 1471 r. Jej wyniki wskazują na to, że w tych wydarzeniach uczestniczyli doświadczeni doradcy króla Kazimierza: Stanisław z Ostroroga i Mikołaj z Kutna oraz grupa możnowładczej młodzieży wraz z pocztami konnych zbrojnych. Pod względem pochodzenia terytorialnego wśród możnowładców zaangażowanych w wyprawę po koronę czeską przeważali mieszkańcy Wielkopolski (11) nad możnymi małopolskimi (7).

Słowa kluczowe: Królestwo Polskie, Królestwo Czeskie, Korona Królestwa Czech, Kazimierz Jagiellończyk, Władysław Jagiellończyk, koronacja, polityka dynastyczna, możnowładztwo

* Wydział Historyczny Uniwersytetu Gdańskiego, ul. Wita Stwosza 55, 80-308 Gdańsk, sobieslaw.szybkowski@ug.edu.pl, ORCID:0000-0001-9366-8568.

Abstract: This text discusses the issue of the Polish magnates; the attitude to the efforts of the dynasty, aimed at taking over the Bohemian throne, by Wladislaus Jagiellon, son of King Casimir Jagiellon, in 1471. A prosopographic analysis was made of a group of people from the magnates who personally accompanied Royal Prince Wladislaus on a military expedition to Prague in 1471. Its results indicate that these events were attended by experienced advisers of King Casimir: Stanisław of Ostroróg and Mikołaj of Kutno, as well as a group of magnate youth along with armed horsemen. In terms of territorial origin, among the magnates involved in the expedition for the Bohemian crown, inhabitants of Greater Poland (11) prevailed over the magnates of Lesser Poland (7).

Keywords: Kingdom of Poland, Kingdom of Bohemia, Crown of the Kingdom of Bohemia, Casimir Jagiellon, Wladislaus Jagiellon, coronation, dynastic politics, magnates

Śmierć króla Jerzego z Podiebradów 22 marca 1471 r. stanowiła kluczowy moment w polityce dynastycznej Kazimierza Jagiellończyka dotyczącej dwóch sąsiednich środkowoeuropejskich królestw: Korony Królestwa Czech i Węgier. Dynastyczne prawa do elekcyjnego tronu obu tych państw Jagiellonowie nabyli w wyniku zawartego w 1454 r. małżeństwa Kazimierza z Elżbietą Rakuszką (Habsburg) z linii albertyńskiej, starszą siostrą króla czeskiego i węgierskiego, Władysława Pogrobowca, zmarłego bezpotomnie w 1457 r.¹ Nie zostały one zrazu zrealizowane, a w obu monarchiach doszło do wyboru królów niewywodzących się z rodzin dynastycznych. Jerzy

¹ Z. Wdowiszewski, *Genealogia Jagiellonów*, Warszawa 1968, s. 59–61; M. Biskup, *1447–1466: lata konfliktów zbrojnych*, w: *Historia dyplomacji polskiej*, t. 1: *połowa X w.–1572*, red. M. Biskup, Warszawa 1982, s. 441–442 (opublikowane ponownie bez zmian: idem, *Dyplomacja polska czasów Kazimierza Jagiellończyka*, cz. 1: *W kręgu wielkiego konfliktu zbrojnego z zakonem krzyżackim (1447–1466)*, w: M. Biskup, K. Górski, *Kazimierz Jagiellończyk. Zbiór studiów o Polsce drugiej połowy XV wieku*, Warszawa 1987, s. 173–229); K. Baczkowski, *Między czeskim utrakwizmem a rzymską ortodoksją, czyli walka Jagiellonów z Maciejem Korwinem o koronę czeską w latach 1471–1479*, Oświęcim 2014, s. 17–18 (pierwsze wydanie: idem, *Walka Jagiellonów z Maciejem Korwinem o koronę czeską w latach 1471–1479*, Kraków 1980); S. Szybkowski, *Polish-Hungarian relations between 1437 and 1490. A short introduction*, w: *Fontes Memoriae Hungariae III. Varsóban őrzött magyar vonatkozású oklevelek (1439–1489)*, wyd. A. Novák, O. Tóth, P. Tóth, Debrecen 2019, s. XIV–XV; T. Homol'a, *Na vzostupe moci. Zabranicna politika Mateja Korvina w stredoeurópskom priestore v rokoch 1458–1471*, Bratislava 2019, s. 31–43.

z Podiebradów, przywódca stronnictwa utrakwistycznego, został królem czeskim, a Maciej Korwin, syn znanego z walk z Turkami gubernatora Królestwa Węgier Jana Hunyadięgo, królem węgierskim. Władców tych w nowoczesnej historiografii środkowoeuropejskiej określa się zwykle jako królów narodowych².

Kazimierz Jagiellończyk po obiorze obu wspomnianych władców zgłosił poprzez poselstwa prawa dynastyczne swoich dzieci do obu królestw, jednak żadnych działań przeciwko Jerzemu i Maciejowi nie podjął, odmawiając nawet wprost przyjęcia korony czeskiej, co w 1459 r. proponował mu Wrocław³. Jednym z podstawowych powodów tego zaniechania była przedłużająca się wojna w Prusach, która zakończyła się dopiero w 1466 r.⁴ Dopiero u jej schyłku pojawiły się realne szanse na intensyfikację polityki dynastycznej polskiego władcy. Sprzyjał temu konflikt wewnętrzny i międzynarodowy, którego przedmiotem stały się kraje Korony Królestwa Czech. Sprawy te są dostatecznie dobrze omówione w literaturze przedmiotu, tu zatem tylko krótko je streścimy. Borykający się z katolicką opozycją wewnętrzną i wrogością papieżstwa król Jerzy z Podiebradu już w 1462 r. wszedł w sojusz z Kazimierzem Jagiellończykiem. Nie zapobiegło to eskalacji sporu wewnętrznego, w 1468 r. czeskich katolików przyjął bowiem pod swoją protekcję król węgierski Maciej Korwin, cieszący się silnym poparciem papieżstwa. Władcy Węgier podporządkowały się lenna Korony Królestwa Czech: Morawy, Śląsk, Łużyce (początkowo tylko Górne), a nawet niektóre terytoria Czech. Ważnym epizodem tych wydarzeń była elekcja Macieja na czeskiego króla (Ołomuniec, 3 maja 1469 r.). Jednak mimo tych sukcesów Korwin nie był w stanie odnieść całkowitego zwycię-

² M. Biskup, *1447–1466: lata konfliktów...*, s. 434, 458; A. Kalous, *Matyáš Korvín. Uherský a český král*, České Budějovice 2009, s. 40–57; K. Baczkowski, *Między czeskim utrakwizmem a rzymską ortodoksją...*, s. 18; B. Czechowicz, *Idea i państwo. Korona Królestwa Czech w latach 1457–1547*, t. 2: *Sic noster rex Jiřík czy occupator regni Bohemiae? Rządy w Koronie Jerzego z Podiebradów*, Wrocław 2017, s. 53–61.

³ J. Żuławiński, *Wypadki wrocławskie 1459 roku w relacjach Długosza*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1959, t. 13, s. 1–41; M. Biskup, *1447–1466: lata konfliktów...*, s. 458.

⁴ M. Biskup, *1447–1466: lata konfliktów...*, s. 458; S. Szybkowski, *Polish-Hungarian relations...*, s. XVI.

stwa nad Jerzym, który nadal kontrolował Pragę. Król Jerzy zaproponował wówczas Kazimierzowi Jagiellończykowi, w zamian za pomoc, uznanie jego najstarszego syna, Władysława Jagiellończyka, za swojego następcę na czeskim tronie. Pomysł został zaaprobowany w 1469 r. przez czeski sejm, a Kazimierz rychło pozyskał akceptację tej idei także przez skonfliktowanego z Maciejem cesarza Fryderyka III. Do decydującego etapu starań o koronę czeską dla Władysława Jagiellończyka doszło po śmierci Jerzego z Podiebradów, która nastąpiła, jak już wspomniano, 22 marca 1471 r. Podczas elekcji czeskiej w maju 1471 r. w Kutnej Horze liczyły się tylko trzy kandydatury: królewicza polskiego Władysława, króla węgierskiego Macieja (obranego na króla czeskiego już w 1469 r. w Ołomuńcu) i księcia saskiego Albrechta Odważnego. Ostatecznie 27 maja został wybrany Władysław Jagiellończyk. Po przyjęciu przez stronę polską czeskich warunków polska wyprawa zbrojna wyruszyła z elektem do Pragi, gdzie 22 sierpnia 1471 r. Władysław został koronowany na króla Czech⁵.

⁵ Powyższy przegląd nie ma na celu wyczerpującego przedstawienia zagadnienia, ale jedynie zarysowanie tła wydarzeń politycznych, które doprowadziły do wyprawy Władysława Jagiellończyka po koronę czeską latem 1471 r., ramy tego artykułu nie pomieściłyby również zestawienia wszystkich starszych i nowszych prac dotyczących tej tematyki, stąd poniżej jedynie ich subiektywny wybór: F. Kiryk, *Jakub z Dębna na tle wewnętrznej i zagranicznej polityki Kazimierza Jagiellończyka*, Wrocław 1967, 94–101, 111–112; R. Heck, *Elekcja kutnohorska. W pięćsetlecie objęcia przez Jagiellonów rządów Królestwa Czeskiego*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1971, t. 32, s. 193–235; M. Biskup, *1447–1466: lata konfliktów...*, s. 458; K. Górski, *1466–1492: lata konfliktów dyplomatycznych*, w: *Historia dyplomacji polskiej*, t. 1, s. 484–487 (opublikowane ponownie bez zmian: idem, *Dyplomacja polska czasów Kazimierza Jagiellończyka, cz. 2: Lata konfliktów dyplomatycznych (1466–1492)*, w: M. Biskup, K. Górski, *Kazimierz Jagiellończyk...*, s. 230–285); K. Baczkowski, *Stanowisko kurii rzymskiej wobec jagiellońskiej ekspektatywy na tron czeski*, „Nasza Przyszłość” 1991, t. 76, s. 114–125 (opublikowane ponownie bez zmian: idem, *Stanowisko kurii rzymskiej wobec jagiellońskiej ekspektatywy na tron czeski*, w: idem, *Polska i jej sąsiedzi za Jagiellonów*, Kraków 2012, s. 229–264); H. Łowmiański, *Polityka Jagiellonów*, Poznań 1999, s. 280–284; R. Heck, *Zjazd głogowski w 1462 r.*, Głogów 2012, passim; A. Kalous, op. cit., s. 122–130, 127–139, 142–145, 244–247; A. Januszek-Sieradzka, *Ile kosztuje sukces? Wydatki na wyprawę Władysława Jagiellończyka po koronę czeską (1471)*, w: *Zwycięzcy i przegrani w dziejach średniowiecznej i wczesnonowoczesnej Polski i Czech*, red. W. Iwańczak, D. Karczewski, Kraków 2012, s. 171–190; K. Baczkowski, *Między czeskim utrakwizmem a rzymską ortodoksją...*, s. 18–19, 25–26, 40–55; B. Czechowicz, *Idea i państwo...*, t. 2, s. 103–112, 149–206; idem, *Idea i państwo. Korona Królestwa Czech w latach 1457–1547*,

W przeciwieństwie do czysto politycznych wydarzeń, które doprowadziły do objęcia tronu czeskiego przez Władysława Jagiellończyka i ich szerszego europejskiego tła, inne sfery życia politycznego i społecznego powiązane z włączeniem krajów Korony Królestwa Czech w środkowo-europejski system państw jagiellońskich nadal czekają na swoich badaczy, chociaż i tu można wskazać na pewne osiągnięcia⁶. Za bardzo ważny należy uznać obszerny artykuł Agnieszki Januszek-Sieradzkiej, w którym szeroko przedstawiono problematykę dotyczącą finansowego aspektu wyprawy Władysława Jagiellończyka do Pragi⁷. Dzięki ustaleniom badaczki opartym na zachowanych szczęśliwie do dzisiaj rachunkach podskarbiego nadwornego Tomasza Trąpczyńskiego wiadomo, że łączne koszty, które polski skarb królewski poniósł na wyprawę królewicza do Czech, wyniosły 37 671 florenów węgierskich i 4 grosze, do czego jeszcze dochodziło 10 000 florenów wyasygnowanych przez litewski skarb wielkksiążęcy⁸. Co istotne, król Kazimierz Jagiellończyk prawie w ogóle nie otrzymał w zakresie gromadzenia funduszy na wyprawę pożyczek od polskich możnowładców, członków rady koronnej, a większość kosztów została sfinansowana z dochodów skarbu polskiego i litewskiego oraz z pożyczek zaciąganych u krakowskich mieszczan⁹. Jedynie stolnik krakowski Jan z Kobylan pożyczył królowi na wyprawę praską 1000 florenów węgierskich, co zostało mu zabezpieczone na królewskich ziemiach¹⁰. Warto również wskazać, że dla opłacenia zaciężnych, z których w ogromnej

t. 3: *Mathias primus Dei gratia rex Bohemiae. Rehabilitacja nieuznawanego króla*, Wrocław 2017, s. 9–17, 19–39, 73–76 (w obu pracach B. Czechowicza zebrana została czeska literatura przedmiotu na ten temat); T. Homola, op. cit., s. 63–131.

⁶ Problematykę wojskową tego przedsięwzięcia omówił ostatnio T. Grabarczyk, *Piechota zaciężna Królestwa Polskiego w XV wieku*, Łódź 2000, s. 216–219; idem, *Jazda zaciężna Królestwa Polskiego w XV wieku*, Łódź 2015, s. 174–177; o aspektach organizacyjnych wyprawy wspomina także K. Baczkowski, *Między czeskim utrakwizmem a rzymską ortodoksją...*, s. 52–53.

⁷ A. Januszek-Sieradzka, op. cit., s. 229–255.

⁸ Ibidem, s. 234–236; za ustaleniami A. Januszek-Sieradzkiej poszedł również K. Baczkowski, *Między czeskim utrakwizmem a rzymską ortodoksją...*, s. 52.

⁹ A. Januszek-Sieradzka, op. cit., s. 234.

¹⁰ *Rachunki królewskie z lat 1471–1472 i 1476–1478* (dalej: *Rachunki*), wyd. S. Gałęda, Z. Perzanowski, A. Strzelecka, Wrocław–Kraków 1960, s. 10.

większości składał się polski korpus towarzyszący Władysławowi do Pragi, Kazimierz Jagiellończyk nie otrzymał także wsparcia od szlachty, która nadzwyczajny pobór podatków uchwaliła dopiero na spłacenia wojsk zaciężnych, biorących udział wraz z królewiczem Kazimierzem Kazimierzowicem w nieudanej wyprawie po koronę węgierską¹¹. Rachunki z lat 1471–1472 oraz inne źródła pokazują również, że w wyprawie czeskiej nie uczestniczyło zbyt wielu polskich możnowładców wraz ze swoimi pocztami (zob. niżej). Wypada się zatem zgodzić zarówno ze zdaniem wydawców wspomnianych wyżej rachunków królewskich, jak i z Januszek-Sieradzką, że realne zdobycie tronu czeskiego, do którego doszło w wyniku udanej wyprawy zbrojnej latem 1471 r., to akcja animowana głównie przez jagiellońską dynastię, której seniorem był król Polski i wielki książę litewski Kazimierz Jagiellończyk¹².

Konstatacja ta rodzi oczywiste pytanie o to, jaki był stosunek do jagiellońskich starań o koronę czeską polskiego możnowładztwa, które poprzez prawo do zasiadania w radzie koronnej miało możliwość współdecydowania o kształcie polityki państwowej. Tu stajemy przed istotną barierą źródłową. Nastawienie wspomnianego wyżej czynnika społecznego do polityki dynastii znamy obecnie głównie za pośrednictwem *Roczników* Jana Długosza, który, co warto zdecydowanie podkreślić, był nie tylko obserwatorem, lecz także aktywną stroną wydarzeń 1471 r. Tymczasem zgodnie z jego relacją obecni w Krakowie liczni polscy możni byli raczej niemym uczestnikiem wydarzeń w Krakowie związanych z przybyciem 9 czerwca 1471 r. czeskich posłów, przyjętych oficjalnie przez Kazimierza Jagiellończyka 13 czerwca, którzy zaoferowali królewiczowi Władysławowi koronę św. Wacława jako wybranemu podczas elekcji kutnohorskiej władcy-elektowi¹³. Z tym przekazem naszego dziejopisa nie można się raczej zgodzić, ponieważ przyjazd czeskiego poselstwa doprowadził do tego, że zgromadzenie panów rady obecnych wówczas przy polskim królu oraz obecnej tam również szlachty przekształciło się w zjazd generalny Królestwa Polskiego („convencio

¹¹ *Joannis Dlugossii Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae* (dalej: *Długosz*), lib. 12/2, Cracoviae 2005, s. 287; K. Baczkowski, *Między czeskim utrakwizmem a rzymską ortodoksją...*, s. 52.

¹² A. Strzelecka, *Wstęp*, w: *Rachunki*, s. VI; A. Januszek-Sieradzka, op. cit., s. 229.

¹³ *Długosz*, lib. 12/2, s. 270.

generalis Regni”), co potwierdza źródło z 14 czerwca¹⁴. Niewątpliwie to właśnie gremium, po przedyskutowaniu sprawy, wyraziło ostateczną zgodę na przyjęcie tronu czeskiego przez Władysława, który 15 czerwca zaakceptował swoją elekcję na króla nieoficjalnie, a 16. dnia tego miesiąca oficjalnie w obecności ojca oraz polskiej rady królewskiej¹⁵. Ten ostatni akt jest potwierdzony przez interesujące źródło – dokument przyjęcia przez królewicza korony wraz z akceptacją warunków elekcji, w której znajduje się wykaz obecnych przy tym doradców królewskich, wśród których znaleźli się przedstawiciele niemal wszystkich dzielnic i ziem Królestwa Polskiego¹⁶.

¹⁴ Zob. AGAD, Metryka Koronna, ks. 12, k. 3; zob. także: G. Rutkowska, *Itinerarium króla Kazimierza Jagiellończyka 1440–1492*, Warszawa 2014, s. 233.

¹⁵ *Długosz*, lib. 12/2, s. 270, 271, wydarzenia te na podstawie relacji dziejopisa prezentuje również K. Baczkowski, *Między czeskim utrakwizmem a rzymską ortodoksją...*, s. 45–46.

¹⁶ F. Palacky, *Archiv český cili staré písemné památky české i moravske*, díl 4, Praga 1846, s. 452–455. 16 czerwca 1471 r. przy królu byli obecni następujący doradcy: arcybiskup gnieźnieński Jan Gruszczyński, biskup wrocławski Jakub z Sienna, wojewoda krakowski Jan z Pilicy, wojewoda poznański Łukasz z Górki, wojewoda sandomierski Dzierław z Rytwian, wojewoda kaliski Stanisław z Ostroroga, wojewoda sieradzki Mikołaj z Brudzewa, wojewoda łęczycki Mikołaj z Kutna, wojewoda pomorski Otton Machwic, kasztelan poznański Piotr Świdwa z Szamotuł, kasztelan sieradzki Jan Hincza z Rogowa, kasztelan lubelski Dobiesław Kmita z Wiśnicza, kasztelan sieradzki Jan Zaremba z Kalinowej, kasztelan wiślicki Jan Feliks z Tarnowa, kasztelan wojnicki Jan Amor z Tarnowa, kasztelan sądecki Stanisław Wątróbka ze Strzelec, kasztelan biecki Piotr z Branic, kasztelan bełski Dobiesław z Byszowa, kasztelan chełmiński Ludwik Mortęski, kasztelan małogoski Andrzej z Tęczyna, marszałek Królestwa Jan z Rytwian, podskarbi koronny Wojciech z Żychlina, podkomorzy krakowski Mikołaj Pieniążek z Witowic, podkomorzy sandomierski Piotr Donin z Prawkowic, podkomorzy łęczycki i marszałek nadworny Michał z Lasotek oraz sekretarz królewski Zbigniew z Oleśnicy (młodszy). Na początkowej partii tego wykazu zdaniem wydawcy została oparta relacja kronikarska: *Staré letopisy české z vřatislavského rukopisu novočeským pravopisem*, wyd. F. Šimek, Praha 1937, s. 148 (wymieniono tylko arcybiskupa gnieźnieńskiego, biskupa wrocławskiego i pięciu pierwszych wojewodów), znacznie uboższy jest wykaz obecnych przy Kazimierzu Jagiellończyku członków rady znajdujący się na wstępie rachunków podskarbiego Tomasza Trąpczyńskiego (tylko 15 spośród wyżej wymienionych; zob. *Rachunki*, s. 4), a dokonana przez W. Fałkowskiego (*Elita władzy w Polsce za panowania Kazimierza Jagiellończyka (1447–1492)*, Warszawa 1992, s. 128–129) analiza list świadków dokumentów królewskich wystawionych wówczas w Krakowie umożliwia uzupełnienie grona królewskich doradców o podskarbiego koronnego Jana Rzeszowskiego oraz stolnika sandomierskiego i starostę chełmińskiego oraz bełskiego Pawła Jasieńskiego,

Tak szeroka reprezentacja doradców oznacza, że zjazd ten był, mimo krótkiego czasu (elekcja kutnohorska nastąpiła 27 maja), solidnie przygotowany przez Kazimierza Jagiellończyka, który musiał rozesłać wezwania do panów rady niezwłocznie po otrzymaniu wiadomości z Czech. Nie wiemy, jakie były głosy podczas obrad zjazdu. Finalnie jednak obecni na nim doradcy królewscy musieli w większości poprzeć królewską decyzję o przyjęciu przez jego najstarszego syna korony czeskiej. Sprawa ta na gruncie polskim była wszak dyskutowana od dłuższego już czasu¹⁷.

Mimo wysunięcia wniosku o poparcie przez możnowładców obecnych w Krakowie jagiellońskich zabiegów o koronę czeską warto ustalić grupę osób należących do tej warstwy, która w bardziej aktywny sposób wyraziła swoją aprobatę tej sprawy, nie tylko w sposób werbalny. Wydaje się, że decydującym dowodem na to będzie fakt uczestnictwa przez nie lub przez młodszych przedstawicieli ich rodzin we Władysławowej wyprawie do Pragi, zakończonej jego koronacją na króla Czech.

Identyfikacja kręgu rodzin możnowładczych, które silniej zaangażowały się w poparcie dynastii w objęciu tronu praskiego, wymaga przyjęcia pewnego założenia dotyczącego rozumienia przez nas terminu „możnowładztwo”. Dyskusję literatury przedmiotu na temat tego problemu podsumował ostatnio Witold Brzeziński¹⁸. Za tym badaczem jako kryterium zaliczenia do niewyodrębnionej pod względem prawnym w warunkach polskiego późnego średniowiecza warstwy możnowładczej przyjmujemy sprawowanie wysokich urzędów ziemskich. W przypadku naszych rozważań za rodzinę

a dokument królewski z 14 czerwca 1471 r. (AGAD, Metryka Koronna, ks. 12, k. 2v–3) informuje jeszcze o obecności podkanclerzego koronnego Wojciecha z Żychlina. Warte podkreślenia jest uczestnictwo w zjeździe generalnym wojewody pomorskiego i kasztelana chełmińskiego, dwóch przedstawicieli Prus Królewskich, ponieważ doradcy królewscy z tej dzielnicy, powołując się na swą autonomię, zazwyczaj dystansowali się od decydowania w sprawach ogólnopolskich.

¹⁷ *Długosz*, lib. 12/2, s. 235–239, 246–248, 259–260, 265–267; K. Górski, *1466–1492: lata konfliktów dyplomatycznych...*, s. 484, 485; K. Baczkowski, *Między czeskim utrakwizmem a rzymską ortodoksją...*, s. 18–19; S. Szybkowski, *Polish-Hungarian relations...*, s. XVIII–XIX.

¹⁸ W. Brzeziński, *Koligacje małżeńskie możnowładztwa wielkopolskiego w drugiej połowie XIV i pierwszej połowie XV wieku*, Wrocław 2012, s. 10–12.

możnowładczą uważamy taką, w której w drugim półwieczu XV stulecia występowały osoby piastujące urzędy dające prawo do uczestnictwa w radzie królewskiej: zatem wojewodowie, kasztelanowie oraz urzędnicy centralni Królestwa Polskiego.

Wykaz przedstawicieli polskich późnośredniowiecznych rodzin możnowładczych biorących udział w wyprawie praskiej królewicza można zestawić na podstawie dwóch źródeł należących do odmiennych kategorii: jednego narracyjnego i jednego aktowego.

W pochodzie Władysława do Pragi wśród osób towarzyszących znalazł się nasz dziejopis, Jan Długosz, który był przewidywany na następcę zmarłego Jana Rokiczany na arcybiskupstwie praskim, choć do objęcia przezeń tej godności kościelnej ostatecznie nie doszło¹⁹. To właśnie Długoszowym *Rocznikom* zawdzięczamy krótszy z wykazów przedstawicieli polskiego możnowładztwa, stojących u boku królewicza w wyprawie do Czech. Przy czym należy go uznać za wykaz wiarygodny, ponieważ sporządził go uczestnik wydarzeń. Wedle relacji dziejopisa polskimi możliwymi towarzyszącymi najstarszemu synowi Kazimierza Jagiellończyka byli: wojewoda kaliski Stanisław z Ostroroga, wojewoda łęczycki Mikołaj z Kutna, Piotr i Dobiesław z Kurozwęk, Jan Tarnowski, Mikołaj Grabski i Piotr Kmita z Wiśnicza²⁰.

Wykaz z relacji Jana Długosza jest częściowo weryfikowany przez rachunki podskarbiego nadwornego Tomasza Trąpczyńskiego, które do identyfikacji osób stojących u boku Władysława Jagiellończyka podczas podróży do Pragi wykorzystała już dawniej Januszek-Sieradzka. Jej zdaniem źródło to dowodzi, że w otoczeniu królewicza znajdowali się wówczas spośród osób wymienionych przez Długosza wojewoda Stanisław z Ostroroga (pożyczył Władysławowi już w Czechach 180 florenów) oraz w charakterze dworzan konnych: Piotr i Dobiesław z Kurozwęk (mieli ze sobą poczty zbrojnych o liczebności odpowiednio 25 [24] i 25 konnych), Piotr Kmita z Wiśnicza (poczet 14 konnych), Jan Tarnowski (poczet 14 konnych)²¹. Wspomniana

¹⁹ M. Bobrzyński, S. Smolka, *Jan Długosz, jego życie i stanowisko w piśmiennictwie*, Kraków 1893, s. 136; K. Baczkowski, *Między czeskim utrakwizmem a rzymską ortodoksją...*, s. 52–54.

²⁰ *Długosz*, lib. 12/2, s. 272.

²¹ A. Januszek-Sieradzka, op. cit., s. 242–243; rachunki podskarbiego Trąpczyńskiego

badaczka na podstawie tego przekazu uzupełniła jeszcze polskie otoczenie możnowładcze o sporą grupę innych osób z warstwy możnowładczej, obecnych na wyprawie jako dworzanie konni: Mikołaja Kościeleckiego (poczet 50 konnych), trzeciego z braci Kurozwęckich – Jana (poczet 13 konnych), Zbigniewa z Wodzisławia, Lanckorony i Brzezia (poczet 10 konnych) i Hieronima z Nowego Miasta (poczet 7 konnych)²².

Januszek-Sieradzka jako uczestnika praskiej wyprawy wymienia także „podkomorzego dobrzyńskiego Jana Kościeleckiego, brata Mikołaja”²³. Uważamy jednak, że jest to drobna personalna pomyłka. W rachunkach Trąpczyńskiego istotnie występują dwukrotnie panowie z Kościelca, jako dworzanie rozliczani z pocztu 20 konnych, raz określani dokładniej jako „dominus Coszeleczy succamerarius Dobrzinensis cum fratre”²⁴. Pozwala to z całą pewnością utożsamić owego podkomorzego dobrzyńskiego ze sprawującym ten urząd w latach 1461–1482 Wincentym Kościeleckim ze Skępego²⁵, a nie, jak proponuje badaczka, z Janem Kościeleckim z Kościelca, podkomorzym dobrzyńskim w latach 1482–1483, bratem wspomnianego wyżej Mikołaja, który dysponował pocztem 50 konnych²⁶. Bezimiennego brata Wincentego, biorącego wraz z nim udział w wyprawie po koronę czeską, z dużą dozą prawdopodobieństwa należy identyfikować z Janem,

dowodzą jeszcze uczestnictwa w wyprawie do Pragi wojewody łęczyckiego Mikołaja z Kutna, który otrzymał od podskarbiego jako jej uczestnik 500 grzywien (= 1000 florenów węgierskich); zob. *Rachunki*, s. 94 („dedi domino palatino Lanciensi quingentas mrc. in latis gr. alias mille fl. eunti cum domino rege Bohemie”).

²² A. Januszek-Sieradzka, op. cit., s. 237–238; z opracowania tej badaczki skorzystał również K. Baczkowski, *Między czeskim utrakwizmem a rzymską ortodoksją...*, s. 52–53, podając wykaz świeckich możnych towarzyszących królewiczowi do Pragi w 1471 r.

²³ A. Januszek-Sieradzka, op. cit., s. 243.

²⁴ *Rachunki*, s. 97.

²⁵ *Urzednicy kujawscy i dobrzynscy XII–XV wieku. Spisy* (dalej: UKD), oprac. J. Bienia, S. Szybkowski, Kórnik 2014, s. 271; o nim szerzej zob. S. Szybkowski, *Kościeleccy ze Skępego herbu Ogon i ich protoplaści. Studium z dziejów późnośredniowiecznej rodziny możnowładczej*, Gdańsk 2018, s. 284–298 (tam zebrane źródła i starsza literatura przedmiotu).

²⁶ UKD, s. 271; o nim zob. S. Szybkowski, *Kujawska szlachta urzędnicza w późnym średniowieczu (1370–1501)*, Gdańsk 2006, s. 560–561 (tam zebrane źródła i starsza literatura przedmiotu).

późniejszym wojewodą inowrocławskim (zm. 1498), ponieważ trzeci spośród braci Kościeleckich ze Skępego, Mikołaj, był duchownym²⁷.

Do wykazu młodych możnowładców-dworzan konnych podanego przez Januszek-Sieradzką wypada dodać jeszcze Wacława Nieborowskiego wraz z bratem (poczet 12 konnych), synów kasztelana sochaczewskiego Jana Kwaczały z Nieborowa, który od 1450 r. był wojewodą bełskim, a od 1457 r. także wojewodą rawskim i sochaczewskim (stąd w rachunkach z wyprawy byli określani jako „panowie Sochaczewscy”)²⁸. Brak imienia brata Wacława w rachunkach uniemożliwia jego właściwą identyfikację, ponieważ Jan Kwaczała oprócz niego miał jeszcze trzech świeckich synów: Pawła, Sasina i Jana²⁹. Nie wiadomo zatem, który z nich brał udział w wyprawie po koronę czeską. W drogę do Czech wraz z Władysławem wyruszyli również bracia kasztelana łódzkiego Wojciecha Górskiego: Andrzej jako dworzanin konny (z pocztem 24 konnych) oraz Benedykt jako rotmistrz zaciężnych (z rotą 200 konnych)³⁰.

²⁷ O nich zob. S. Szybkowski, *Kościeleccy ze Skępego...*, s. 299–369 (tu zebrane źródła i starsza literatura przedmiotu).

²⁸ *Rachunki*, s. 78, 96; *Urzednicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV–XVIII wieku. Spisy* (dalej: UBC), oprac. H. Gmiterek, R. Szczygieł, Kórnik 1992, s. 68–69, 249; B. Wyrozumska, *Nieborowski Wacław*, w: *Polski słownik biograficzny* (dalej: PSB), t. 22, red. E. Rostworowski, Wrocław 1977, s. 718; A. Janeczek, *Osadnictwo pogranicza polsko-ruśkiego. Województwo bełskie od schyłku XIV do początku XVII wieku*, Wrocław 1991, s. 337; A. Supruniuk, *Mazowsze Siemowitów (1341–1442). Dzieje polityczne i struktury władzy*, Warszawa 2010, s. 77, 87–88, 105, 109, 129, 161, 203, 207, 214.

²⁹ A. Janeczek, op. cit., s. 337.

³⁰ *Rachunki*, s. 21, 78, 83; o tym kręgu rodzinnym zob. A. Gąsiorowski, *Starostowie wielkopolskich miast królewskich w dobie jagiellońskiej*, Warszawa–Poznań 1981, s. 39, 69, 73–74; W. Brzeziński, *Krąg rodzinny kasztelana łódzkiego Wojciecha Górskiego herbu Łodzia (†1494)*, „*Studia z Dziejów Średniowiecza*” 2014, t. 18, s. 15–51. O uczestnictwie Andrzeja Górskiego w wyprawie do Pragi poza rachunkami Trąpczyńskiego dowiadujemy się z mandatu Kazimierza Jagiellończyka wystawionego 25 lipca 1471 r. w Krakowie, w którym polski monarcha zakazywał sądom wielkopolskim sądenia jego spraw własnie z tego powodu (kopia wciągnięta współcześnie do ksiąg rezygnacji starosty generalnego Wielkopolski; zob. AP w Poznaniu, Poznań Gr. 8, s. 258: „quia generosum Andream Gorsky capitaneum Walczensem cum serenissimo principe domino Wladislao Bohemie [rege], nato nostro dilectissimo, Bohemiam mittimus”), tekst źródła drukujemy w całości w aneksie.

Inaczej niż wspomniana badaczka widzimy również identyfikację dworzanina konnego Jana Tarnowskiego, którego utożsamiała ona z kasztelanem wojnickim Janem Amorem „Młodszym”³¹. W relacji Jana Długosza oraz w rachunkach podskarbiego Trąpczyńskiego ów Jan występuje jednak bez tytułatury urzędniczej, co każe podać w wątpliwość to przypuszczenie³². Wydaje się, że informacją decydującą w sprawie rzeczywistej tożsamości Tarnowskiego jest, znana także Januszek-Sieradzkiej³³, a streszczona już dawno przez Włodzimierza Dworzaczka, zapiska sądowa dotycząca zastawu wsi Krzyszowice (dzisiaj Skrzyszowice), którego w 1471 r. za 483 floreny węgierskie dokonał na rzecz mieszczanina krakowskiego Mikołaja Kreidlara ówczesny kasztelan wiślicki Jan Feliks Tarnowski (brat wspomnianego Jana Amora)³⁴. Przy czym motywem zastawu była konieczność wysłania syna do Czech z Władysławem Jagiellończykiem. Jan Tarnowski towarzyszący wówczas królewiczowi z poczem 14 konnych to zatem z całą pewnością nie brat, ale syn Jana Feliksa – Jan Feliks Tarnowski o przydomku Szram, który swoją karierę urzędniczą zakończył jako wojewoda krakowski (zm. 1507)³⁵.

³¹ A. Januszek-Sieradzka, op. cit., s. 243.

³² *Długosz*, lib. 12/2, s. 272; *Rachunki*, s. 78.

³³ A. Januszek-Sieradzka, op. cit., s. 241–242; identyfikację Jana Tarnowskiego z kasztelanem wojnickim badaczka ta przyjęła za W. Dworzaczkiem, *Leliwici Tarnowscy. Z dziejów możnowładztwa małopolskiego wiek XIV–XV*, Warszawa 1971, s. 212.

³⁴ W. Dworzaczek, op. cit., s. 208.

³⁵ *Urzędnicy województwa krakowskiego XVI–XVIII wieku. Spisy* (dalej: UKR), oprac. S. Cynarski, A. Falniowska-Gradowska, Kórnik 1990, s. 106, 264; W. Dworzaczek, op. cit., s. 208–209, 212, 264, 267–268, 271, 275, 277, 294–295; M. Wilamowski, *Tarnowski Jan Feliks (zm. 1507)*, w: PSB, t. 52, red. A. Romanowski, Warszawa–Kraków 2017–2019, s. 423–428. Wbrew przypuszczeniom literatury przedmiotu nie uczestniczyli natomiast w wyprawie do Pragi: starosta sieradzki Przedbor z Koniecpola, syn podkanclerzego koronnego Jana Tazki (tak A. Szymczakowa, *Szlachta sieradzka w XV wieku. „Magnifici et generosi”*, Łódź 1998, s. 56), oraz ówczesny krajczy koronny (zm. jako wojewoda poznański) Maciej z Bnina (Mosiński), syn kasztelana gnieźnieńskiego Piotra (tak W. Bukowski, *Wokół „frankfurckiego wesela” 1479 roku. Orszak weselny towarzyszący królowi Zofii Jagiellonce do Brandenburgii*, „Roczniki Historyczne” 2021, t. 87, s. 98, przyp. 14). Przekonanie to wynikało z obecności obu możnych w niedatowanym i zdefektowanym (brak początkowej części) wykazie pocztów dworzan konnych oraz pocztów pokojowców królewicza Kazimierza Kazimierzowica zachowanym w AGAD, Archiwum Skarbu Koronnego, dział 1, t. 16, k. 161–162. Wykaz możnych polskich prowadzących pocztę konne pokrywa się

Kolejnym przedstawicielem możnowładczej młodzieży był niewątpliwie „pan Odrowąż” – wymieniony wśród innych dworzan konnych, którzy doprowadzili Władysława Jagiellończyka do Pragi, otrzymał 16 florenów węgierskich za poczet składający się z ośmiu koni³⁶. Brak imienia utrudnia ustalenie z całą pewnością, o którego członka mocno rozrodzonej linii Odrowążów ze Sprowy chodzi. Wydaje się wszakże, że był to Odrowąż notowany w źródłach jako dworzanin konny Kazimierza Jagiellończyka. W tym wypadku jednak również dysponujemy alternatywą. W 1470 r. bowiem jako taki był notowany Mikołaj Odrowąż ze Sprowy (przyszły stolnik lwowski 1473–1483), syn kasztelana lwowskiego Pawła, który z poczem sześciu koni miał się udać na niedoszły hołd hospodara mołdawskiego Stefana Wielkiego do Kołomyi³⁷. Nie można jednak wykluczyć także jego brata Piotra Odrowąza, z poczem siedmiu koni towarzyszącego królewiczowi Kazimierzowi Kazimierzowicowi podczas jego wyprawy na Węgry jesienią i wczesną zimą 1471 r.³⁸ Problemu tożsamości interesującego nas tu dworzana nie da się zatem na tym etapie badań jednoznacznie rozstrzygnąć.

jednak częściowo z listą osób, które jako towarzyszy Kazimierza Kazimierzowica w nieudanej wyprawie po koronę węgierską jesienią 1471 r. wspomina Jan Długosz w *Rocznikach* (Długosz, lib. 12/2, s. 272, 279), co w połączeniu z umieszczeniem bezpośrednio po niej pocztów pokojowców niedosłego króla Węgier wyraźnie wskazuje, że chodzi tu o uczestników wyprawy na Węgry, a nie do Czech. Całą zawartość tomu rachunków z Archiwum Skarbu Koronnego, w którym znalazły się oba wykazy, J. Senkowski, *Materiały archiwalne do historii organizacji polskiej siły zbrojnej*, w: *Studia i materiały do historii sztuki wojennej*, t. 1, red. S. Okęcki, Warszawa 1954, s. 510–511, datował, bez bliższego uzasadnienia, na okres wyprawy czeskiej z 1471 r., stąd zapewne wzięło się także przekonanie, że interesujące nas tu wykazy pocztów dotyczą tego samego wydarzenia.

³⁶ *Rachunki*, s. 78, podczas swojego pobytu w Pradze 19 sierpnia otrzymał także 10 florenów, choć nie wiadomo, z jakiego tytułu (ibidem, s. 72).

³⁷ UR, s. 155, 371; F. Kiryk, *Odrowąż Paweł*, w: PSB, t. 23, red. A. Ajnenkiel, Wrocław 1978, s. 551; A. Nalewajek, *O liczebności dworu królewskiego Kazimierza Jagiellończyka w świetle spisów dworzan z 1470 i 1478 r.*, „Res Historica” 2021, t. 52, s. 66.

³⁸ AGAD, Archiwum Skarbu Koronnego, dział 1, t. 16, k. 161; F. Kiryk, *Odrowąż Paweł*, s. 551. Nie wchodzi tu w grę problem czasu, ponieważ dworzanie konni wrócili z Czech do Polski przed rozpoczęciem wyprawy węgierskiej. Dowodnie wiemy o tym w przypadku wspomnianego wyżej Dobiesława z Kurozwęk (F. Sikora, *Cyrograf Dzierżawia Rytwiańskiego z 1471 roku*, w: „Historia vero testis temporum”. *Księga jubileuszowa poświęcona Profesorowi Krzysztofowi Baczkowskiemu w 70. rocznicę urodzin*, red. J. Smołucha et al.,

Wystawienie pocztów konnych zbrojnych przez wymienione osoby należy uznać za dodatkowy argument pozwalający w możnowładczych kręgach rodzinnych, z których pochodziły osoby dowodzące tymi pocztami, identyfikować grupę szczególnie zaangażowaną w sprawę pozyskania tronu czeskiego dla Jagiellonów w 1472 r. Konstatacji tej nie osłabia fakt, że wszyscy wymienieni w rachunkach otrzymali ze skarbu zwrot 12 florenów węgierskich za jednego konnego, ponieważ suma ta z całą pewnością nie rekompensowała poniesionych przez nich kosztów. Przykładowo: na uczestnictwo syna kasztelana wiślickiego Jana Amora Tarnowskiego pozyskano od Mikołaja Kreidlara 483 floreny, a tytułem rekompensaty za poczet 14 konnych otrzymał on ze skarbu królewskiego tylko 168 florenów³⁹.

Spore koszty uczestnictwa w wyprawie praskiej poniósł na pewno również wojewoda łęczycki Mikołaj z Kutna. Przekonuje o tym to, że otrzymał on na potrzeby podróży od podskarbiego nadwornego 500 grzywien (= 1000 florenów)⁴⁰. Nie były to wszakże jedyne sumy, które Kucieński wydatkował w tym czasie, niewątpliwie w związku z ekspedycją do Pragi. Przekonuje o tym zapis dokonany na jego rzecz przez Kazimierza Jagiellończyka na starostwie gostynińskim w wysokości 200 grzywien (10 kwietnia 1472 r., „*ratione servicii in Bohemia*”)⁴¹. Na wysokie wydatki wodza ekspedycji, stolnika sandomierskiego Pawła Jasińskiego, wskazują natomiast królewskie zapisy dla niego na dochodach ze starostw bełskiego i chełmskiego: 400 grzywien (= 800 florenów) i 990 florenów (oba zapisy 24 lipca 1471 r.)⁴². Może to świadczyć o tym, że obaj możni zabrali ze sobą spore własne poczty zbrojnych, najpewniej konnych – wydaje się, że co najmniej kilkudziesięciosobowe⁴³.

Kraków 2008, s. 119). W wyprawach czeskiej i węgierskiej 1471 r. brał dowodnie również udział jako dworzanin konny starosta kiszewski Piotr Szorc z Obrębu (Biblioteka Czartoryskich w Krakowie, Teki Naruszewicza, t. 20, s. 731; *Rachunki*, s. 79, 96).

³⁹ *Rachunki*, s. 78, 95.

⁴⁰ *Ibidem*, s. 94.

⁴¹ *Matricularum Regni Poloniae summaria* (dalej: MRPS), wyd. T. Wierzbowski, Warszawa 1905, t. 1, nr 661, 811.

⁴² *Ibidem*, nr 676–677.

⁴³ Gdyby przeliczyć sumy zapisów w podobny sposób, w jaki wyceniono służby konnych w pocztach dworzan (12 florenów za konnego), to w przypadku Kucieńskiego

Zebrane dane prozopograficzne pozwalają na wysunięcie kilku wniosków dotyczących wywodzących się z rodzin możnowładczych towarzyszy Władysława Jagiellończyka w drodze po koronę czeską. Pod względem pochodzenia terytorialnego przeważały wśród nich osoby pochodzące z Szerokiej Wielkopolski⁴⁴ wraz z Mazowszem (11 osób) nad Małopolanami (8 osób)⁴⁵. Pod względem przynależności do jednej rodziny możnowładczej najwięcej było Kurozwęckich (3 osoby) oraz Kościeleckich (3 osoby). Oba te kręgi rodzinne przyprowadziły także najwięcej konnych zbrojnych w swoich pocztach. Kurozwęccy łącznie 62 (63), a Kościeleccy 70. Warto dodać, na co zwróciła już uwagę Januszek-Sieradzka, że poczet Mikołaja Kościeleckiego (50 konnych) był największy spośród pocztów wszystkich ludzi zaangażowanych w wyprawę praską Władysława⁴⁶. Wydaje się wszakże, że udział kręgu rodzinnego, do którego należeli Kościeleccy, można poszerzyć o wojewodę Mikołaja z Kutna, który był stryjecznym stryjem wszystkich młodych panów z Kościelca. Także on, jak staraliśmy się udowodnić, mógł poprowadzić na wyprawę znaczną banderę zbrojnych. Ostatecznie to właśnie Kościeleckich i ich najbliższych krewnych należy uznać za ten krąg rodzinny, który wsparł wówczas króla Kazimierza Jagiellończyka najwydatniej. Pod względem przynależności do konkretnych ugrupowań politycznych

byłoby to ok. 116 zbrojnych, a w przypadku Jasieńskiego ok. 149, czyli byłyby to już spore oddziały o charakterze prywatnych banderii. Nie wiadomo wszakże, czy właśnie taki przelicznik można tu zastosować i czy sumy wypłacone i zapisane Kucieńskiemu oraz Jasieńskiemu istotnie dotyczyły tylko zaciągniętych przez nich zbrojnych, czy również innych poniesionych kosztów.

⁴⁴ Posługujemy się tu umownym terminem, który opisuje obszar późnośredniowiecznego Królestwa Polskiego. Szeroka Wielkopolska składała się z województw poznańskiego i kaliskiego (tj. z Wielkopolski w węższym znaczeniu) oraz Kujaw, ziemi łęczyckiej, sieradzkiej i dobrzyńskiej, tworzących łącznie tzw. prowincję wielkopolską Królestwa Polskiego, której przedstawiciele zjeżdżali się na sejm prowincjonalny w wielkopolskim Kole, gdy przedstawiciele tzw. prowincji małopolskiej zjeżdżali się na sejm prowincjonalny w Nowym Mieście Korczynie; zob. J. Bardach, *Historia państwa i prawa Polski*, t. 1: *Do połowy XV wieku*, wyd. 2, Warszawa 1964, s. 442–443; Z. Kaczmarczyk, B. Leśnodorski, *Historia państwa i prawa Polski*, t. 2: *Od połowy XV wieku do r. 1795*, wyd. 2, Warszawa 1966, s. 119; S. Kutrzeba, *Historia ustroju Polski. Korona*, Poznań 2001, s. 113.

⁴⁵ Zob. tabelę.

⁴⁶ A. Januszek-Sieradzka, op. cit., s. 242.

uczestnictwo Kościeleckich, Stanisława z Ostroroga, Mikołaja Kucieńskiego, Mikołaja Grabskiego (brata stryjecznego wojewody sieradzkiego Mikołaja Jaranda z Brudzewa)⁴⁷ wskazuje, że duża część osób zaangażowanych w wyprawę należała do tzw. stronnictwa Wielkopolan lub miała z nim silne powiązania rodzinne. Odegrało ono znaczącą rolę w konstruowaniu i realizowaniu polskiej polityki zagranicznej pierwszej połowy panowania Kazimierza Jagiellończyka, czego efektem była inkorporacja Prus w wyniku wygranej wojny trzynastoletniej⁴⁸. To właśnie udział w wojnie doprowadził do wzrostu i ugruntowania znaczenia Stanisława z Ostroroga⁴⁹, ojców młodych Kościeleckich (wojewody inowrocławskiego Jana – ojca Mikołaja – oraz wojewody brzeskiego Mikołaja – ojca Wincentego i Jana)⁵⁰. Obaj wojewodowie Kościeleccy, którzy w 1471 r. byli już w zaawansowanym wieku, utrudniającym udział w działaniach zbrojnych, za zasługi dla króla Kazimierza położone w latach 1454–1466 pozyskali liczne zapisy – Mikołaj na starostwie dobrzyńskim⁵¹, a Jan na najbogatszym w Królestwie starostwie malborskim oraz innych starostwach na obszarze południowego Pomorza oraz Kujaw Inowrocławskich. Łącznie suma zapisów na rzecz Jana tylko na starostwach pruskich wynosiła w 1472 r. 116 000 florenów⁵² – nic zatem dziwnego, że tak zamożny możnowładca był w stanie sfinansować w 1471 r.

⁴⁷ Zob. tabelę.

⁴⁸ M. Biskup, *1447–1466: lata konfliktów...*, s. 439, 468; W. Fałkowski, op. cit., s. 89, 99–101, 107–108; S. Szybkowski, *Kościeleccy ze Skępego...*, s. 196–197 (tu w przyp. 148 zebrana literatura przedmiotu na temat stronnictwa Wielkopolan i jego celów).

⁴⁹ A. Gąsiorowski, *Ostroróg Stanisław*, w: PSB, t. 24, red. E. Rostworowski, Wrocław 1979, s. 524–526; W. Fałkowski, op. cit., s. 99–101.

⁵⁰ Mikołaj w latach wojny awansował z urzędu wojewody inowrocławskiego na urząd wojewody brzeskiego, jego brat Jan natomiast przeszedł wówczas z urzędu kasztelana bydgoskiego na podkomorstwo dobrzyńskie (1455), z niego zaś na urząd wojewody inowrocławskiego; zob. UKD, s. 192, 194, 209, 235, 270; M. Biskup, *Kościelecki Jan*, w: PSB, t. 14, red. E. Rostworowski, Wrocław 1968–1969, s. 402–404; B. Śliwiński, *Kościelecki Jan*, w: *Słownik biograficzny Pomorza Nadwiślańskiego*, t. 2, red. A. Nowak, Gdańsk 1994, s. 469–470; S. Szybkowski, *Kościelecki Jan*, w: *Inowrocławski słownik biograficzny*, t. 4, red. E. Mikołajczak, Inowrocław 2000, s. 61–63; idem, *Kościeleccy ze Skępego...*, s. 210–243 (tam zebrana starsza literatura przedmiotu).

⁵¹ S. Szybkowski, *Kościeleccy ze Skępego...*, s. 281.

⁵² UKD, s. 217, 220, 225, 235; M. Biskup, *Trzynastoletnia wojna z zakonem krzyżac-*

poczet 50 konnych, z którymi syn odprowadził Władysława Jagiellończyka do Pragi. Dla porównania bratankowie Jana, synowie wojewody brzeskiego Mikołaja, dysponującego jedynie starostwem dobrzyńskim, zabrali ze sobą poczet złożony tylko z 20 konnych. Także zasługi blisko spokrewnionego z Kościeleckimi Mikołaja Kucieńskiego (był bratem stryjecznym wojewodów Mikołaja i Jana), położone przez niego podczas wojny i inkorporacji do Korony zachodniego Mazowsza, doprowadziły do jego szybkich awansów na najwyższe urzędy ziemskie oraz uzyskania dożywocia na starostwie gostynińskim, co stało się znaczącym uzupełnieniem jego bazy majątkowej⁵³.

Stanisław z Ostroroga i Mikołaj z Kutna w wydarzeniach z lat 1454–1466 brali udział już jako dojrzały uczestnicy sceny politycznej. Wysoką pozycję wśród doradców Kazimierza Jagiellończyka mieli również w okresie starań o tron czeski. Wedle ustaleń Wojciecha Fałkowskiego dla okresu 1466–1479 Stanisław znajdował się na czwartym miejscu, a Mikołaj na siódmym pod względem liczby wystąpień u boku monarchy⁵⁴. Wydaje się zatem, że król powierzył swego syna opiece dwóch swoich bardzo bliskich współpracowników, dysponujących odpowiednim doświadczeniem wojskowym i politycznym. Warto przy tym dodać, że Stanisław z Ostroroga poniekąd dziedziczył zainteresowanie sprawami czeskimi. Jego ojciec, wojewoda poznański Sędziwój z Ostroroga, w 1438 r. był jednym z wodzów wyprawy polskiej, która bez powodzenia próbowała doprowadzić do koronacji czeskiej Kazimierza Jagiellończyka. Konfrontację militarną i polityczną wygrał wówczas Albrecht Habsburg, ale Sędziwój jeszcze na początku 1439 r.

kim 1454–1466, Warszawa 1967, s. 729; idem, *Kościelecki Jan*, s. 402–404; B. Śliwiński, op. cit., s. 469–470; S. Szybkowski, *Kościelecki Jan*, s. 61–63.

⁵³ Kucieński awansował wówczas z niskiego urzędu stolnika gostynińskiego najpierw na urząd wojewody rawskiego (1465), a następnie na palacę łączyczką (1467); *Urzednicy łączycy, sieradscy i wieluńscy XIII–XV wieku. Spisy* (dalej: UŁS), oprac. J. Bieniak, A. Szymczakowa, Wrocław 1985, s. 83, 172; A. Gašiorowski, *Kucieński Mikołaj*, w: PSB, t. 16, red. Z. Abrahamowicz, E. Rostworowski, Wrocław 1971, s. 63–65; K. Pacuski, *Możnowładztwo i rycerstwo ziemi gostynińskiej w XIV i XV wieku. Studium z dziejów osadnictwa i elity władzy na Mazowszu średniowiecznym*, Warszawa 2009, s. 167–168; S. Szybkowski, *Możnowładztwo i szlachta ziemi gostynińskiej w późnym średniowieczu. Uzupełnienia genealogiczne i prozopograficzne*, „Rocznik Mazowiecki” 2011, t. 23, s. 14–15.

⁵⁴ W. Fałkowski, op. cit., s. 121–122.

pozostawał namiestnikiem Kazimierza na obszarach Królestwa Czeskiego, które nadal uznawały władzę polskiego królewicza⁵⁵.

Pozostali uczestnicy wyprawy praskiej należeli do możnowładczej młodzieży znajdującej się u progu kariery politycznej. Dla znacznej części spośród nich wsparcie polityki dynastycznej króla w 1471 r. zaowocowało pierwszymi nominacjami urzędniczymi i stało się wstępem do wielkiej kariery politycznej, która zakończyła się uzyskaniem urzędów wojewodzińskich, kasztelańskich oraz centralnych. Stało się to udziałem Mikołaja Kościeleckiego z Kościelca (zmarł jako wojewoda brzeski), Jana Kościeleckiego ze Skępego (zmarł jako wojewoda inowrocławski), Dobiesława z Kurozwęk (zmarł jako wojewoda sandomierski), Piotra z Kurozwęk (zmarł jako kasztelan sandomierski i podskarbi koronny), Jana Feliksa Tarnowskiego zwanego Szramem (zmarł jako wojewoda krakowski), Piotra Kmity z Wiśnicza (zmarł jako wojewoda krakowski) i Wacława Nieborowskiego (zmarł jako wojewoda bełski)⁵⁶. Warto podkreślić, że wszyscy wymienieni wysoką pozycję uzyskali w Polsce. Uczestnictwo w wyprawie do Pragi nie zaowocowało natomiast nawiązaniem bliższych relacji z Władysławem Jagiellończykiem jako królem Czech i karierą na jego dworze.

⁵⁵ R. Heck, *Tabor a kandydatúra Jagiellońska w Czechach (1438–1444)*, Wrocław 1964, s. 101, 117–119, 123–126, 138–139, 155, 169, 178–179, 193, 218; A. Gąsiorowski, *Ostroróg Sędziwój*, w: PSB, t. 24, s. 521.

⁵⁶ Zob. tabelę, poz. 3, 4, 6, 8, 9, 11, 14. Dowodzenie wyprawą do Pragi, a następnie wojskami królewskimi na Węgrzech oraz dalsze uczestnictwo w konfrontacji zbrojnej z Maciejem Korwinem na pewno doprowadziły łącznie do uzyskania nowych nominacji urzędniczych także dla Pawła Jasiońskiego h. Gozdawa, który posiadając uprzednio niski urząd stolnika sandomierskiego, otrzymał od króla Kazimierza Jagiellończyka w końcu 1472 r. urząd marszałka nadwornego, następnie podskarbiego koronnego (1474), wreszcie zaś kasztelana sandomierskiego (*Urzednicy centralni i nadworni Polski XIV–XVIII wieku. Spisy* (dalej: UC), oprac. K. Chłapowski et al., Kórnik 1992, s. 85, 123, 171; *Urzednicy malopolscy XII–XV wieku. Spisy* (dalej: UM), oprac. J. Kurtyka et al., Wrocław 1990, s. 181, 218, 336). Udział wśród dworzan królewicza w zbrojnej wyprawie do Pragi z poczem sześciu konnych zbrojnych (*Rachunki*, s. 78, 95) przyczynił się zapewne również w pewnej perspektywie do znaczącej kariery urzędniczej nie pochodzącego z grupy możnowładczej Jana Podlodowskiego z Przytyka h. Janina, który w 1479 r. uzyskał od Kazimierza Jagiellończyka nominację na kasztelanię żarnowską (1479), z której, już za panowania Jana Olbrachta, przeszedł on na kasztelanię radomską (1494); UM, s. 165, 265, 356.

Ogólnie wszakże poza udzieleniem poparcia politycznego większość polskiego możnowładztwa nie włączyła się w sprawę nazbyt aktywnie – ani pod względem finansowym, ani w postaci osobistego udziału w wyprawie po koronę czeską w 1471 r. Wydaje się, że zbyt świeża była pamięć niedawno zakończonej wojny trzynastoletniej (1466). Poza zaangażowaniem militarnym skutkowało ona również zaangażowaniem finansowym elit politycznych, które udzielały pożyczek królowi na jej prowadzenie, i powodowała znaczące obciążenie ekonomiczne państwa jako całości⁵⁷. Symptomatyczne, że przedstawiciel jednej z najwybitniejszych możnowładczych rodzin małopolskich, kasztelan wiślicki Jan Feliks Tarnowski, w celu pozyskania funduszy na wysłanie syna do Pragi musiał zastawić jedną z wsi dziedzicznych. Najpewniej nie bez związku z uczestnictwem w wyprawie praskiej jedną ze swych posiadłości w 1471 r. sprzedał wieczyście Mikołaj Grabski⁵⁸. Wśród polskich możnych mogły istnieć żywe obawy przed zaangażowaniem się zarówno całego państwa, jak i ich osobiście w nową wojnę, mogącą okazać się kolejnym przewlekłym konfliktem, tym razem z Węgry, których władca również rościł sobie pretensje do korony św. Wacława. Dodajmy, że zapewne już podczas ostatecznego finalizowania podróży do Czech bardzo realnie zaczęła się rysować konieczność zorganizowania następnej, ale tym razem po koronę węgierską dla królewicza Kazimierza Kazimierzowicza⁵⁹ – co mogło dodatkowo wpłynąć na zmniejszenie zainteresowania polskiego możnowładztwa realnym wspieraniem wyprawy praskiej.

⁵⁷ M. Biskup, *Trzynastoletnia wojna...*, s. 726–729; idem, *Wojny Polski z zakonem krzyżackim 1308–1521*, Gdańsk 1993, s. 258–259.

⁵⁸ A. Szymczakowa, op. cit., s. 77.

⁵⁹ K. Baczkowski, *Między czeskim utrakwizmem a rzymską ortodoksją...*, s. 59–66; S. Szybkowski, *Polish-Hungarian relations...*, s. XXI–XXII (w obu pracach starsza literatura przedmiotu).

Aneks źródłowy

Kraków, 25 lipca 1471

Król Kazimierz [Jagiellończyk] zakazuje wielkopolskim sądom ziemskim i grodzkim sądenia spraw starosty waleckiego Andrzeja Górskiego i jego żony [Anny z Jarocina], ponieważ wysłał Andrzeja wraz ze swoim synem Władysławem do Czech.

Oryg.: *Brak.*

Kop.: *AP w Poznaniu, Poznań Gr. 8, s. 258, wpis na posiedzeniu starosty generalnego w Pызdrach w dniu 15 grudnia 1471.*

Uw.: *Zasady wydawnicze wg A. Wolff, Projekt instrukcji wydawniczej dla pi-sanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku, „Studia Źródłoznawcze” 1957, t. 1, s. 155–180.*

Kazimirus Dei gracia Rex Polonie, Magnus dux
Lythwanie, Russie Prussieque dominus et heres.

Universis et singulis palatinis, capitaneis, tenutariis, castellanis, iudicibus, subiudicibus ceterisque dignitariis et officialibus eorumque camerariis, iudiciis tam terrestribus, quam castrensibus, in terris Maioris Polonie et pallatinatibus eiusdem ubilibet presidentibus, sincere fidelibus nostris dilectis, gratiam regiam cum favore! Magnifici, generosi, nobiles sincere et fideles nostri dilecti! Quia generosum Andream Gorsky capitaneum Walczensem¹ cum serenissimo principe domino Władisłao Bohemie [rege^a], nato nostro dilectissimo, Bohemiam mittimus, qui coram nobis in iudiciis vestris certa habet cum nonnullis personis agenda et hoc via occupatus eisdem iudiciis interesse non valet. Ideo vobis supradictis et cuilibet vestrum comittimus et omnino habere volentes mandamus, quatenus prefatum Andream Gorsky et neque consortem ipsius² ad instanciam quarumcumque personarum pro quibuscumque personis nullatenus iudicare neque sentenciare presumatis neque debeatis, usque ad ipsius Andree de Bohemia regressum, alias si contrarium feceritis aut quispiam vestrum fecerit, illud notum irritum facimus mane presentibus, aliter igitur pro gracia nostra non facturi. Datum Craco-

ue in die sancti Jacobi Appostoli anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo primo.

Relacio venerabilis Alberti de Zychlin Regni Polonie vicecancellarii³.

^a *Brak kop., względnie „electo”.*

¹ *Zob. tekst główny i tabelę.*

² *Anna z Jarocina h. Bogoria, córka Macieja, występowała w źródłach od 1464 r. (jako panna), żoną Andrzeja Gorskiego została już 26 marca 1471 r., zm. po 1 lipca 1486 r. (W. Brzeziński, Krąg rodzinny..., s. 26–27; idem, Życie szlachcianki w późnośredniowiecznej Wielkopolsce. „Magnificae et generosae”. Zagadnienia demograficzne i majątkowe, Bydgoszcz 2021, s. 343–345).*

³ *Wojciech z Żychlina h. Szeliga, pisarz i sekretarz kancelarii królewskiej 1448–1464, prałat i kanonik licznych kapituł, podkanclerzy Królestwa 1464–1471 (UC, s. 218; I. Sułkowska-Kurasiowa, Polska kancelaria królewska w latach 1447–1506, Wrocław 1967, s. 162; P. Dembiński, Poznańska kapituła katedralna schyłku wieków średnich. Studium prozopograficzne, Poznań 2012, s. 723–725).*

Tabela. Przedstawiciele polskiego możnowładztwa, którzy uczestniczyli osobiście w wyprawie Władysława Jagiellończyka po koronę czeską w 1471 r., ich pochodzenie i kariery

Lp.	Imię i przydomek posesjonatywny	Pochodzenie rodzinne	Pochodzenie terytorialne	Kariera urzędnicza	Źródła/literatura
1	Mikołaj z Kutna h. Ogon	syn kasztelana gostyńskiego Jana z Kutna, brat stryjeczny wojewody brzeskiego Mikołaja Kościeleckiego ze Skępego i wojewody inowrocławskiego Jana Kościeleckiego z Kościelca	Szeroka Wielkopolska (woj. kaliskie, poznańskie wraz z Kujawami, ziemiami łączyczą, sieradzką i dobrzyńską) i Mazowsze	podstoli gostyński (1459 [już 1455?]), stolnik gostyński (1461–1464), wojewoda rawski (1465–1467), wojewoda łączyczy (1467–1493), starosta niński (1459–1493), starosta generalny Wielkopolski (1484–1493)	A. Gąsiorowski, <i>Kacierski Mikołaj</i> , s. 63; <i>Urzędnicy wielkopolscy XII–XV wieku. Spisy</i> (dalej: UW), oprac. M. Bielińska, A. Gąsiorowski, J. Łojko, Wrocław 1985, s. 175, 190; UŁS, s. 83, 172; K. Pacuski, op. cit., s. 165–166; S. Szybkowski, <i>Możnowładztwo i szlachta...</i> , s. 14–15
2	Stanisław z Ostroroga h. Nałęcz	syn wojewody poznańskiego Sędziwoja z Ostroroga	juw.	podstoli kaliski (1432–1445), kasztelan międzyrzeczki (1445–1449), kasztelan gnieźnieński (1450–1453), wojewoda kaliski (1453–1475), wojewoda poznański (1475–1476), starosta generalny Wielkopolski (1439–1440, 1448–1451)	A. Gąsiorowski, <i>Ostroróg Stanisław</i> , s. 527–528; UW, s. 104, 121, 126, 136, 157, 173–174, 194

Lp.	Imię i przydomek posesjonatywny	Pochodzenie rodzinne	Pochodzenie terytorialne	Kariera urzędnicza	Źródła/literatura
3	Piotr z Kurozwęk h. Poraj (Róża)	syn kasztelana lubelskiego Krzesława Półtorabka z Kurozwęk i Grzybowa	Małopolska (z Rusią Koronną)	wojski krakowski (1474–1477 [1479?]), marszałek nadworny (1474–1478), podskarbi Królestwa (1479–1499), kasztelan sandomierski (1494–1499), starosta oświęcimski (1491–1494), starosta krakowski (1491–1495), starosta wieluński (1492), zm. 1499	F. Kiryk, <i>Kurozwęcki Piotr</i> , w: PSB, t. 16, s. 274–275; UC, s. 85, 123, 178; UŁS, s. 157, 172; UM, s. 181, 289, 299, 341
4	Dobiesław z Kurozwęk h. Poraj (Róża)	jw.	jw.	kasztelan rozpierski (1472–1480), krajczy koronny (1476–1479), kasztelan sieradzki (1484), wojewoda lubelski (1484–1494), wojewoda sandomierski (1494–1496), starosta wieluński (1492–1496), starosta i tenutariusz krzepicki, piotrkowski, kłobucki, radomszczański	F. Kiryk, <i>Kurozwęcki Dobiesław</i> , w: PSB, t. 16, s. 269–270; UC, s. 62, 178; UŁS, s. 98, 107, 157, 172; UM, s. 147, 229, 341

Lp.	Imię i przydomek posesjonatywny	Pochodzenie rodzinne	Pochodzenie terytorialne	Kariera urzędnicza	Źródła/literatura
5	Jan z Kurozwęk h. Poraj (Róża) jw.	jw.	jw.	starosta piotrkowski i radomski (wraz z braćmi)	A. Gašiorowski, <i>Kurozwęcki Krzesław</i> , w: PSB, t. 16, s. 272; M. Ludwig, <i>Besteuerung und Verpfändung königlicher Städte im spätmittelalterlichen Polen</i> , Berlin 1984, s. 238–239
6	Jan Feliks Tarnowski zw. Szram h. Leliwa	syn wojewody lubelskiego (przedtem kaszelana bieckiego, wiślickiego i wojnickiego) Jana Feliksa	jw.	chorąży krakowski (1484–1497), wojewoda lubelski (1497–1501), wojewoda sandomierski (1501–1505), wojewoda krakowski (1505–1507), starosta bełski (1487), starosta horodeński (około 1487), zm. 1507	M. Wilamowski, op. cit., s. 423–428; <i>Urzędnicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV–XVIII wieku. Spisy</i> (dalej: UBC), oprac. H. Gmiterek, R. Szczygiel, Kórnik 1992, s. 62, 120, 270; UKR, s. 106, 264; UM, s. 51, 147, 368; <i>Urzędnicy województwa sandomierskiego XVI–XVIII wieku. Spisy</i> , oprac. K. Chłapowski, A. Falniowska-Gradowska, Kórnik 1993, s. 122, 217
7	Mikołaj Grabski h. Pomian	syn kaszelana spycimierskiego Jana Grabskiego z Dobrej, bratanek wojewody sieradzkiego Jaranda z Brudzewa, brat stryjeczny wojewody sieradzkiego Mikołaja z Brudzewa	Szeroka Wielkopolska (z Mazowszem)	podstoli sieradzki (1466–1471)	UŁS, s. 122, 267; A. Szymczakowa, op. cit., s. 63, 65, 68–70, 76–78 i tabl. genealogiczna po s. 84

Lp.	Imię i przydomek posesjonatywny	Pochodzenie rodzinne	Pochodzenie terytorialne	Kariera urzędnicza	Źródła/literatura
8	Piotr Kmita z Wiśnicza h. Szreniawa	syn kasztelana lwowskiego Jan Kmity zw. Nosek z Wiśnicza	Małopolska (z Rusią Koronną)	starosta spiski (1478–1505), starosta sądecki (1487–1498), marszałek Królestwa Polskiego (1493–1505), kasztelan sandomierski (1499–1501), wojewoda krakowski (1501–1505)	A. Kamiński, <i>Kmita Piotr</i> , w: PŚB, t. 13, red. E. Rostrowski, Wrocław 1967–1968, s. 95–96; UC, s. 79, 174; UM, s. 181, 306, 339; R. Trawka, <i>Kmitowie. Studium kariery politycznej i społecznej w późnośredniowiecznej Polsce</i> , Kraków 2005, s. 209–288
9	Mikołaj Kościelecki z Kościelca h. Ogon	syn wojewody inowrocławskiego Jana Kościeleckiego z Kościelca, bratanek wojewody brzeskiego Mikołaja Kościeleckiego ze Skępego	Szeroka Wielkopolska (z Mazowszem)	podkomorzy bydgoski (1483), wojewoda inowrocławski (1499–1501), wojewoda brzeski (1500–1510), starosta malborski, inowrocławski, tucholski, jasiński, chojnicki, człuchowski, osiecki, bydgoski, świecki, nieszawski	UKD, s. 193, 195, 210, 217, 220, 225, 236; S. Szybkowski, <i>Kujawska szlachta urzędnicza...</i> , s. 627–628 (tu zebrana starsza literatura przedmiotu)
10	Wincenty Kościelecki ze Skępego h. Ogon	syn wojewody brzeskiego Mikołaja Kościeleckiego ze Skępego, bratanek wojewody inowrocławskiego Jana Kościeleckiego z Kościelca	iw.	podkomorzy dobrzyński (1461–1482), starosta dobrzyński (1480–1482), starosta brodnicki (1479–1481)	UKD, s. 271, 297, 305; S. Szybkowski, <i>Kościelcy ze Skępego...</i> , s. 284–299 (tu zebrana starsza literatura przedmiotu)

Lp.	Imię i przydomek posesjonatywny	Pochodzenie rodzinne	Pochodzenie terytorialne	Kariera urzędnicza	Źródła/literatura
11	Jan Kościelecki ze Skepego h. Ogon	jw.	jw.	chorąży większy dobrzyński (1483), kasztelan kruszwicki (1484), kasztelan dobrzyński (1485–1494), wojewoda inowrocławski (1497–1498), starosta dobrzyński (1485–1498), starosta kolski (1490–1498)	UKD, s. 210, 212, 235, 256, 262–263, 297, 305; S. Szybowski, <i>Kościelcy ze Skepego</i> ..., s. 341–369 (tu zebrana starsza literatura przedmiotu)
12	Zbigniew z Wodzisławia, Lanckorony, Brzezia h. Zadora	syn marszałka nadwornego Jana z Wodzisławia, bratanek marszałka Królestwa Polskiego Mikołaja z Lanckorony i Brzezia	Małopolska (z Rusią Koronną)	tenutariusz ojcowski (1487–1493)	MRPS, t. 1, nr 1882, 2097; t. 2, Warszawa 1907, nr 163, 660; S. Cynarski, <i>Dzieje rodu Lanckoroniskich z Brzezia</i> , Warszawa–Kraków 1996, s. 99–100
13	Hieronim z Nowego Miasta h. Rawa	syn wojewody rawskiego Grota z Nowego Miasta	Szeroka Wielkopolska (z Mazowszem)	cześćnik rawski (1486–1502), starosta rawski (wraz z ojcem, a po jego śmierci wraz z bratem Piotrem; 1473–1489), tenutariusz proszowicki (1493; wraz z bratem Piotrem)	MRPS, t. 1, nr 989, 1109, 1175, 1632, 2010, 2047, 2060, 2086, 2124; t. 2, nr 290, 998; t. 3, Warszawa 1908, nr 183, 2053; A. Wolff, <i>Studia nad urzędnikami mazowieckimi 1370–1526</i> , Wroclaw 1962, s. 287; J. Wroniszewski, <i>Ród Rawiczów. Warszowice i Grotowice</i> , Toruń 1992, s. 90–91

Lp.	Imię i przydomek posesjonatywny	Pochodzenie rodzinne	Pochodzenie terytorialne	Kariera urzędnicza	Źródła/literatura
14	Wacław Nieborowski h. Prawda	syn wojewody bełskiego, rawskiego i sochaczewskiego Jana Kwaczały z Nieborowa	jw.	chorąży bełski (1476–1478), kasztelan bełski (1478–1491), wojewoda bełski (1491–1493)	B. Wyrozumska, op. cit., s. 718; UBC, s. 27, 32, 69, 249; A. Janeczek, op. cit., s. 337
15	NN Nieborowski (Paweł, Sasin lub Jan) h. Prawda	jw.	jw.		A. Janeczek, op. cit., s. 337
16	Andrzej Górski h. Łodzia	brat kasztelana łądzkiego Wojciecha Górskiego	jw.	podkomorzy poznański (1479–1485), starosta drahimski (1471–1484), starosta wałecki (1471–1484), starosta człuchowski (1489–1495), komandor joannitów poznańskich (1493–1495)	ASPK, t. 3/1, s. 176, 203–204, 209; UW, s. 148, 185; P. Czaplewski, <i>Senatorowie święccy, podskarbiowie i starostowie Prus Królewskich 1454–1772</i> , Toruń 1921, s. 72; A. Gąsiorowski, <i>Starostowie...</i> , s. 39, 73; W. Brzeziński, <i>Krąg rodzinny...</i> , s. 25–27
17	Benedykt Górski z Kępy h. Łodzia	jw.	jw.	chorąży kaliski (1479–1483)	UW, s. 108, 185; W. Brzeziński, <i>Krąg rodzinny...</i> , s. 27–29
18	Mikołaj lub Piotr Odrowążowie ze Sprowy	synowie kasztelana łwowskiego Pawła Odrowąża ze Sprowy	Małopolska (z Rusią Koronną)	Mikołaj był stolnikiem łwowskim (1473–1481)	UR, s. 155, 371; F. Kiryk, <i>Odrowąż Paweł</i> , w: PSB, t. 23, s. 551

Lp.	Imię i przydomek posesjonatywny	Pochodzenie rodzinne	Pochodzenie terytorialne	Kariera urzędnicza	Źródła/literatura
19	Zawisza Róża z Borzyszowic (młodszy) h. Poraj (Róża)	syn kasztelana zawichoj- skiego Mikołaja Róży z Borzyszowic		podkomorzy chełmski (1481–1497), chorąży królewski (nadworny) (1493–1494), podkomorzy królewski (nadworny) (1494–1497), wojski krakowski (1494–1497), starosta chełmski (1497)	UBC, s. 189, 220; UC, s. 26, 115, 159; UM, s. 95–96, 137, 323; B. Nowak, <i>Ród Porajów w Małopolsce w średniowieczu</i> , Kraków 2009, wg indeksu; A. Nalewajek, <i>Zawisza Róża z Borzyszowic (zm. 1497) – cho- rąży i podkomorzy królewski Jana Olbrachta</i> , „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego” 2016 (2017), t. 8, s. 27–48